

Op 16 mei kondigden PVV, VVD, NSC en BBB hun Hoofdlijnenakkoord aan. Daarin lezen we mooie ambities, die het belang van preventie bekrachtigen: “Verder wordt voor nu en voor de langere termijn ingezet op preventie meer centraal, inclusief sport en bewegen, om de gezondheid te verbeteren, gezondheidsverschillen te verkleinen en de zorgvraag te beheersen.” Helaas lijkt het bij deze mooie woorden te blijven, want tegelijkertijd is er geen financiële dekking voor deze ambities en wordt er bezuinigd op de publieke gezondheid.

Iedereen in Nederland gezond

Gezondheid is ieders grootste goed en een fundament onder onze samenleving. Het is de basis van bestaanszekerheid, een oplossing voor de krappe arbeidsmarkt en de toegenomen zorgkosten.

[Gezondheid voor iedereen](#). Daar streven de 25 GGD'en, GHOR-bureaus en GGD GHOR Nederland naar. Helaas zijn we daar nog lang niet. Inmiddels heeft 59 procent van de bevolking gezondheidsproblemen. Rijken leven gemiddeld [ruim 7 jaar langer](#) dan armen. Het verschil in levensverwachting tussen hoog- en laagopgeleide mannen is 13 jaar, voor vrouwen 15 jaar. En de levensverwachting in Nederland is gezakt naar plek 18 (vrouwen) en plek 14 (mannen) in Europa.

Preventie als logische keuze

Als oorzaak van deze gezondheidsverschillen spelen bestaanszekerheid (35%), leefomstandigheden (29%) en sociaal netwerk, kennis en vaardigheden (19%) een grote rol. Goede, betaalbare en begrijpelijke zorg speelt slechts voor 10% een rol.

We moedigen daarom de stappen aan die het nieuwe kabinet wil zetten om belangrijke determinanten van gezondheid te verbeteren: bestaanszekerheid versterken, de leefomgeving verbeteren en zorgen dat meer mensen een gezonde woning hebben. Hiermee voorkom je gezondheidsproblemen (preventie). Ook moet de Nederlandse industrie schoner worden. Met het feit dat preventie centraal komt te staan in het akkoord, ligt de weg open naar een gezonder Nederland.

Bezuinigingen hebben negatief effect op gezondheid

De financiële bijlage van het akkoord van het nieuwe kabinet lijkt echter niet in lijn met de goede plannen. Er wordt rigoureus bezuinigd op belangrijke thema's van de publieke gezondheid waardoor het moeilijker wordt om mensen gezond te laten leven.

Nederland moet klaar staan voor nieuwe bedreigingen

Iedereen kon tijdens Covid zien dat Nederland onvoldoende was voorbereid op gezondheidsdreigingen van formaat. De kans dat er weer nieuwe infectieziekten de kop op steken is aanzienlijk. En er zijn vele internationale bedreigingen waardoor dit risico ook groter wordt. Niet voor niets noemt de [Landelijke Agenda Crisisbeheersing](#) het versterken van een weerbare samenleving als 1 van de 3 hoofdpunten, met expliciet infectieziekten als actueel dreigingsthema anno 2024. Daar moeten we goed op voorbereid zijn. Inmiddels wordt er op vele fronten gewerkt aan een goede voorbereiding op een nieuwe gezondheids crisis. Nu lijkt het kabinet deze voorbereidingen stop te zetten. Dit vormt een direct risico voor onze veiligheid. De GGD' en vinden dat je hier juist meer in moet investeren. Dit wordt onderschreven door de [Onderzoeksraad voor Veiligheid](#).

Gezondheid als basis voor een gezonde economie

Een slechte gezondheid leidt vaak tot armoede en armoede leidt tot een slechtere gezondheid, wat weer leidt tot [meer ziekteverzuim](#) en [uitval](#) op een toch al krappe arbeidsmarkt. Het leidt tot [hogere zorgkosten](#), waardoor het inkomen verder onder druk komt te staan en de bestaansonzekerheid verder toeneemt. Daarnaast is stijging van gezondheid ook economisch belangrijk: 1 procentpunt stijging van gezondheid betekent 4 à 8 procentpunt hoger nationaal inkomen per hoofd van de bevolking. *Kortom: inzetten op gezondheid, levert naast persoonlijk welzijn ook een gezondere economie.*

- 300 miljoen bezuinigen op de publieke gezondheid (de door Rutte IV ingezette intensivering)
- 10% budgetkorting op diverse SPUKs (o.a. ASG en Kansrijke Start zijn SPUKs, net als voor GALA)
- 1 miljard korting op subsidies (leefstijlpreventie-subsidies vallen hier waarschijnlijk onder)
- 230 miljoen incidentele financiering vervalt, bijvoorbeeld rond de aanpak van overgewicht en mentale gezondheid

Het kan toch niet zo zijn...

Preventie, het voorkomen van ziektes, redt levens. Soms direct, maar meestal (vele) jaren later. Het kan toch niet

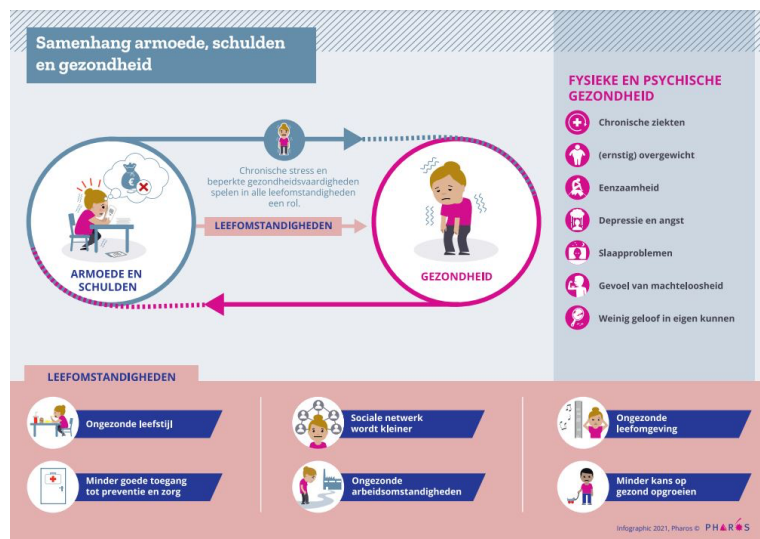
zo zijn dat door bezuinigingen de baten van preventie, zowel op het gebied van gezondheid en welzijn als op financieel gebied, verdwijnen? Een paar voorbeelden:

- Van de totale ziektebelasting is 3,7% toe te schrijven aan (ernstig) **overgewicht** (bron: [vzinfo](#)). In een grote [overzichtsstudie](#) worden de **kosten** van één kind met obesitas over de gehele levensloop geschat op gemiddeld € 150.000 euro meer dan voor een kind met gezond gewicht. Het RIVM concludeerde uit [onderzoek](#) dat na 2 jaar de helft van de deelnemers aan de Gecombineerde Leefstijl Interventie (GLI) minimaal 5% aan gewicht had verloren. Naast het gewichtsverlies verbeterde ook de kwaliteit van leven verder na het traject. Dat toont aan dat preventie een zaak is van lange adem.
- Uit [onderzoek](#) blijkt dat dankzij **vaccinaties** bij kinderen geboren tussen 1953 en 1992, naar schatting 6.000 tot 12.000 sterfgevallen zijn voorkomen in Nederland. Inzet op de dalende vaccinatiegraad is dus nodig.
- **Roken** zorgt voor een ziektebelasting van 9,4%, sterfte van 20.000 per jaar en zorguitgaven van 2,4 miljard euro per jaar. Zien roken, doet roken. Daarom werken de GGD'en met partners aan een rookvrije generatie. Inmiddels is 90% van de gemeenten actief op dit gebied en 71% doet dit met 'Rookvrije Generatie'.
- **Ongezonde voeding** zorgt voor een ziektebelasting van 8,1%, sterfte van 12.900 per jaar en jaarlijkse zorguitgaven van 6 miljard euro. Via de Gezonde School-aanpak werken 3.000 scholen aan gezonde voeding, bewegen, seksuele gezondheid en meer.
- En soms komt een **zwangerschap** niet uit bij kwetsbare moeders of gezinnen, met leed en hoge kosten tot gevolg. Uit een [maatschappelijke kosten-batenanalyse](#) bleek dat het programma Nu Niet Zwanger de eerste 4 jaar € 322 tot € 403 kost, terwijl de maatschappelijke baten variëren tussen € 6.820 en € 52.070 in het 1e levensjaar, afhankelijk van de begeleiding die nodig zou zijn na de geboorte.
- En als de **mentale gezondheid** van 1 miljoen volwassenen met 5 procent vooruitgaat, levert dit al een [kostenbesparing van €144 miljoen per jaar op](#).

Preventie is dus niet alleen goed voor de gezondheid, maar ook financieel een verstandige keuze. Je hoeft geen raketgeleerde te zijn om te bedenken dat minder overgewicht en minder roken leiden tot minder ziektes die behandeld moeten worden: een enorme kostenbesparing. Het resultaat van preventie is bovendien niet alleen dat mensen zich beter voelen, maar ook productiever zijn, doordat ze minder uitvallen.

De GGD'en als partner voor een gezond Nederland

Van het inrichten van gezonde wijken en woningen tot een kansrijke start voor de jeugd en van een gezonde leefstijl tot een weerbare en veerkrachtige bevolking, die is voorbereid op mogelijke gezondheidsdreigingen: de GGD'en zijn bij uitstek dé experts die met hun deskundigheid, kennis, ervaring en netwerk ervoor kunnen

zorgen dat iedereen in Nederland dezelfde kansen krijgt op een gezond leven in een gezonde en veilige leefomgeving – ongeacht in welke wijk. Daarnaast hebben ze het regionale netwerk om specifieke doelgroepen via fijnmazig maatwerk te bereiken.

Pak de kansen!

Als overheid ben je niet alleen verantwoordelijk voor 'het recht op gezondheid' van burgers, maar het is ook nog eens een verstandige keuze. Investeren in het gezond houden van mensen in plaats van focussen op het beter maken van zieken, levert een grote bijdrage aan de gezonde samenleving en de brede welvaart. Dat deze paradigmashift ook om een verschuiving van financiële randvoorwaarden vraagt, moge duidelijk zijn.

De gezonde generatie van 2040 wordt nu geboren. En om echte gezondheidswinst te behalen is samenwerking nodig, met partners uit verschillende domeinen. Zowel landelijk als op regionaal niveau. Als zowel de (publieke) gezondheidszorg als vele andere beleidsterreinen zich inzetten voor gezondheid, bereiken we deze ambitie.

Een breed gedragen oproep om preventie

De roep om meer inzet op een gezonde bevolking is sterk: de [Raad Volksgezondheid en Samenleving](#) pleit voor een sterkere Publieke Gezondheidszorg, een alliantie van 12 organisaties beschreef [in het AD](#) de noodzaak om mensen zo lang mogelijk gezond te houden, de [UMC's benadrukken](#) dat we meer moeten doen om ziektes te voorkomen en de Inspectie Gezondheid en Jeugd stelt [dat de GGD'en een belangrijke rol spelen](#) in het bevorderen van gezondheid en welzijn, het terugdringen van gezondheidsverschillen en kansenongelijkheid. Artsen-federatie KNMG [drong](#) met 50 ondertekenaars aan op inzetten op gezondheidsbevordering. Ook [wezen artsen op het belang van](#) het werken aan de structurele verbetering van de gezondheid en [benadrukten](#) experts van het Trimbos-instituut de urgentie van een ambitieus preventiebeleid.